

176. Dalums sn, Vedåsla, Östergården. Nu på Blidsbergs kyrkogård.

Pl. 135, 145.

Litteratur: T 95. N. G. Djurklou, Antiquitetsintendentens berättelse 1869, s. 214, 218 (ATA); J. Sandström, Anteckningar om fornlämningar i Redvägs härad 1904, ark 8 (ATA); Fornminnesinventering i Blidsbergs sn 1932 (ATA); Handlingar 1935, 1938 (restaureringsrapport) i ATA.

Äldre avbildningar: Djurklou, bläckteckning (i a. a.); S. Welin, blyertsteckning (VFA), träsnitt (i T 95).

Den bevarade delen av runstenen står uppställd i sydvästra hörnet av Blidsbergs kyrkogård tillsammans med Vg 170 och 171.

Stenen påträffades 1869 i Vedåsla Östergården, Dalums sn. Om fyndomständigheterna antecknar N. G. Djurklou följande (*Berättelse* 1869, s. 214). »*Wedåsla*. Rygtet att här skulle finnas en runsten, inlagd i en trappa, föranledde ett besök och efter många förfrågningar lyckades det slutligen att få rätt på stället och dess egare. Hela trappan der stenen låg med inskriften nedåt måste brytas upp, och denna framtoogs. Egaren intresserad af att få veta stenens inskrift, åtog sig för en billig penning att frakta stenen till Blidsbergs kyrkogård, der han kunde få en plats bland de derstädes funna stenarne.»

Grå granit med ljusare inslag. Höjd 1,10 m., bredd 0,50 m. Stenen är avslagen, endast toppstycket är bevarat.

Inskrift:

... karpi : kuml : þusi : eftir : - - ftan : brupur : sin ...

... gærði kumbl þösi æftir [Hal]fdan, broður sinn ...

»... gjorde detta minnesmärke efter Halvdan, sin broder ...»

Till läsningen: Stora partier av runslingans ramlinjer äro skadade. I **k** är ej stungen. Bst till **7 u** är skönjbar till sin översta och mellersta del. Hst i **14 e** är grund, men punkten förefaller säker. Endast nedre delarna av r. 15–16 äro bevarade. Övre punkten i sk efter **18 r** har gått förlorad. Runtecknen närmast efter **18 r** äro osäkra. Den första synliga stavens övre del är bortslagen; i brottytan finns möjligen spår av en **a**-bst. Den andra staven skulle kunna vara nedre delen till ett **i**. I **21 f** äro mycket svaga spår av nedre bst synliga. **22 t** är säker. Någon bst t. h. om hst kan icke urskiljas. Högra bst till **23 a** är svag men förefaller säker. **24 n** är säker. Efter **33 n** finns intet spår av sk. Inskriften kan dock ha fortsatt på det förlorade stycket med en kortare bestämning till *broður*, t. ex. *godan*.

Namnet synes ha varit ristat **alftan** eller **hlftan**. Dock är det trångt mellan de tre första runorna i namnet. Av **32 i** synes bara nedre delen. — Djurklou: **23 i**, sk efter **33 n** men ej efter **18 r**. — Torin har samma läsning som Djurklou men sk även efter **18 r**.

Namnet tolkar redan Torin som *Halfdan*. Om detta namn se E. Wessén, *De nordiska folkstammarna i Beowulf* (1927), s. 46 f.

177. Humla sn, gamla kyrkan. Nu på kyrkogården.

Pl. 146.

Litteratur: T 104. J. Sandström, Anteckningar om fornlämningar i Redvägs härad 1904, ark 12 (ATA); Fornminnesinventering 1932 (ATA); Handlingar 1935 i ATA.

Äldre avbildningar: S. Welin, tuschteckning (VFA), träsnitt (i T 104).

Runstenen står rest i sydvästra hörnet av Humla kyrkogård. Endast nedre vänstra delen av stenen är bevarad. Den påträffades på 1880-talet vid rivningen av Humla gamla kyrka längst ned i grunden till denna.

41 — 578280. Västergötlands runinskrifter.

K. Torin tillägger: »Möjligen hafva de felande delarna af runstenen äfven legat å samma ställe, men stenarne togos vanligen med en kran och flyttades från den gamla till den nya grunden, utan att någon undersökning skedde å desamme. Först sedan runristningen å denna sten af en tillfällighet blifvit upptäckt, ägnades större uppmärksamhet åt stenarne.»

Rödgrå granit. Höjd 1,4 m., bredd 1,08 m. Runorna äro mycket tydliga.

Inskrift:

× **kati : rispi : s . . . tur : knikis**
 5 10 15

Kati resti s[ten . . . , dot]tur (el. systur) Gnæggis(?).

»Kåte reste (denna) sten . . . , Gnægges(?) dotter (el. syster).»

Till läsningen: 5 och 13 **r** visa upptill öppna **r**-typer. På 11 **t** är högra bst tydlig. — Torin har ej observerat sk framför 1 **k**. R. 11 har han läst **p**, varför ordet i sin helhet tolkats *broður*.

Namnet *Kati* är känt från ytterligare några svenska runinskrifter, se U 189. Inskriftens sista namn är mindre lättolkat. Runskriften har troligen mycket ofullständigt svarat mot uttalet. Snarast skulle man i namnet vilja se en mask. ia-stam, *Gnæggiar* (till verbet *gnæggiä*), av ursprungligen binamnskaraktär, »gnäggaren».

178. Kölabý sn, kyrkogården.

Pl. 147.

Litteratur: T 88. Kyrkoinventarium 1829 (ATA); C. J. Ljungström, Redvägs härad (1861), s. 36; G. Stephens, ONRM 2 (1867–68), s. 734 f.; N. G. Djurklou, Antiquitetsintendentens berättelse 1869, s. 221 (ATA); O. Montelius, Svenska runstenar om färder österut (i: Fornvännen 1914, s. 119, 124); N. Beckman i VFT 4: 1 (1920), s. 60; Handlingar 1922, 1936 i ATA; Fornminnesinventering 1933 (ATA); S. B. F. Jansson i VFT 5: 2 (1942), s. 65.

Äldre avbildningar: Ljungström a. a.; Stephens a. a.; Djurklou, bläckteckning (i a. a.); S. Welin, tuschteckning (VFA), träsnitt (i T 88); R. Hjorth, blyertsteckning (VFA).

Runstenen står rest mot Kölabý norra kyrkogårdsmur ett 10-tal meter NNV om kyrkans torn.

Den äldsta uppgiften om stenen lämnas i kyrkoinventariet 1829: »Runsten, ligger en i Kyrkobalken och är oläslig». C. J. Ljungström (*Redvägs härad*, 1861) beskriver den sålunda: »Vid Kölabý Kyrka finnes insatt i Kyrkogårdsmurens norra del en Runsten med framsidan åt Kyrkogården.» Avbildningen visar, att stenen legat med högra sidan nedåt i marken. N. G. Djurklou fann den 1869 på samma plats, »men som dess läge var otjenligt, enär en runslinga kommit under jordbrynet vidtaltes en hederlig danneman att med nödigt manskap verkställa dess omflyttning, hvilken äfven var vid andra besöket i socknen nöjaktigt verkställt».

Vittrande, skiktad gnejs. Höjd 1,85 m., bredd 1,15 m. Ristningsytan, som vetter mot S, är jämn och plan, men ytpartier hota att falla bort. Vid besöket 1946 kunde konstateras, att ytan vittrat hårt och alltjämt flagrade. Runorna äro dock tydliga.

Inskrift:

: agmuntr : rispi : stin : ponsi : iftir : isbiurn : frinta : sin : auk : asā : it : buta : sin : ian : sar
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60
: uar : klbins : sun : sar : uarþ : tuþr : i : krikum
 65 70 75 80 85 90

Agmundr resti sten þannsi æftir Æsbiorn, frændi sinn, ok Asa(?) at bonda sinn, en sar var K[u]lbens sunn. Sar varð dæðr i Grikkium.

»Agmund reste denna sten efter Äsbiörn, sin frände, och Åsa(?) efter sin make, och denne var son till Kolben. Han dog i Grekland.»